

משפחת שטרן

צילה לבית פסינגר	משה	שם
1915	1895	שנת לידה
דינוב, פולין	חלם, פולין	מקום הלידה
1949		שנת העלייה
1946		תאריך נישואים
1950		שנת הגעה לישוב
1968	1977	שנת פטירה

הילדים:

טובה פריאל (שטרן) – 27.11.1948

יהודית (הינדה) הלה (שטרן) – 9.6.1950

משה שטרן –המורה הראשון במושב

אבא – אבא נולד בעיר חלם בפולין (כן, הייתה עיר כזאת). בחלם סיים בית ספר תיכון. למד בבית ספר גבוה למסחר הנהלת חשבונות. אבא היה אדם משכיל. ידע 7 שפות על בוריין. שפה דבורה ושפה כתובה. אנגלית, גרמנית, לטינית, עברית, יידיש, רוסית ופולנית. אבא לא היה אדם דתי אבל למד את המקרא ואת מדרשי חז"ל. (אחרי קום המדינה היה נוהג לנסוע מכרם מהר"ל לתל-אביב אחת לחודש להשתתף בשיעורי תנ"ך עם ד"ר בן יהודה המנהל של גימנסיה "הרצליה").

אבא איבד את אמו, אשתו ו-2 ילדיו בשואה. רוב משפחתו המורחבת נספתה במחנה ההשמדה "סוביבור" בפולין. הוא היה כל שנות המלחמה בהרי אורל.

בסוף המלחמה אבי הגיע למחנה "עקורים" בזלצבורג, אוסטריה. במחנה העקורים הוא פגש את אמי, צילה פייסינגר, הם נישאו במחנה "בית ביאליק" בזלצבורג ב-1946.

למחנות העקורים ברחבי אירופה התחילו להגיע פליטים יהודים וניצולי שואה. הם התחילו לארגן חיים חדשים במחנות מעבר אלו. שפת היום היום יום הייתה יידיש. כשהוקם בתי ספר, הוחלט שהילדים ילמדו עברית. במחנה העקורים בזלצבורג הציעו לאבא שלי לשמש כמורה בזכות ידיעת השפות ובמיוחד שליטה בשפה העברית. הלימוד היה בשפה העברית כהכנה לקראת עלייתם לארץ. ב-1949 הורי הגיעו לחיפה, למחנה העולים באחווה. מכיוון שרכש ניסיון בהוראה החליט לפנות למשרד החינוך בחיפה כדי להיות מורה בישראל. באותה עת הייתה פניה מהוועד של כרם מהר"ל לפתוח בית ספר במושב. משרד החינוך שלח את אבא שלי. בחודשים הראשונים אבי נהג לנסוע מחיפה לכרם מהר"ל יום יום (היו פעמים שהלך ברגל עד הכביש הראשי כדי לנסוע באוטובוס המאסף 921 מתל אביב לחיפה). אחרי מספר חודשים או יותר החליטו הורי לעבור לגור בכרם מהר"ל. הורי קיבלו בקצה הכפר, בית ערבי נטוש. בעשר אצבעותיהם שיפצו אותו כדי ששבת זה יוכל לשמש למגורים. כמובן שהשירותים היו בחוץ. בחצר הורי בנו לול קטן עם מספר תרנגולות שהתרוצצו בחצר. וברפת עמדה לה חגית הפרה שהניבה חלב למשפחה. ליד הבית היה מטע קטן של משמשים ושזיפים. הורי לא היו חברי משק. היה חשוב להם להשתלב במרקם החקלאי של הכפר.

תוך כדי עבודתו אבי למד דידקטיקה פדגוגיה, בוטניקה וזואולוגיה בחיפה ובסמינר "אוהלו" על שפת ים כינרת והוציא תעודת הוראה.

משה שטרן עם תלמידים בישראל

בצד שמאל משה שטרן במחנה העקורים

אמי – צילה (פיסינגר) שטרן נולדה בדינוב, עיירה קטנה במזרח פולין. כשהגרמנים כבשו את האזור, אבא שלה לקח את כל המשפחה והם חצו את נהר הסן לעבר רוסיה. עברו הרבה תלאות עד שהגיעו לאוזבקיסטן. באוזבקיסטן סבי, אברהם פיסינגר, וסבתי, ציפורה פיסינגר לבית לאופר, מתו ממחלת הטיפוס. אמי נשארה עם 2 אחיה ואחותה. לאחר המלחמה אמא ואחיה הגיעו למחנה העקורים באוסטריה. הורי נפגשו במחנה והתחתנו. אמי הלכה בעקבות אבי לכרם מהר"ל. בכרם מהר"ל אמי טיפלה במשק הקטן. תמיד הושיטה יד לאדם או אישה שנזקקו לעזרה.

בית הספר ב"כרם מהר"ל

כשפתחו את בית הספר היסודי בכרם מהר"ל, לימדו בו 2 מורים: המורה קראוס ואבא שלי-משה שטרן. בשנים הראשונות הילדים למדו בכיתות מצורפות. כשמספר הילדים גדל נפתחה כיתה א'. המורה מזל הייתה המורה שלי בכיתה א'. לא אשכח את אירועי החג בבית הספר יחד עם ההורים. את החגיגות חגגו ברחבה של בית הספר שהיה צמוד לבית הכנסת. אבא שלי נשא נאום חוצב להבות לכבודה של מדינת ישראל.

מחזור 1953 בכרם מהר"ל

כיתה א' עם המחנכת מזל

כשהוקם בית הספר האזורי "חוף הכרמל" אבא לימד אנגלית בבית הספר. בבית הספר בכפר נותרו כיתות א', ב', ג'. כיתות ד' נסעו עם נטע הנהג לבית הספר האזורי "חוף הכרמל". לאחר מספר שנים אבא נשלח להשתלם בתל אביב ב"הוראה מתקנת". ובבית הספר נפתחה כיתה עם ילדים שהיו זקוקים לשיטת הוראה שונה במקצת. אבא שלי גם לימד עברית את המבוגרים בערבים בשנים הראשונות במושב.

בכרם מהר"ל התקיים מוסד ייחודי לילדים בעלי צרכים מיוחדים בהנהלתו של ד"ר יורמן. בשנים הראשונות, ד"ר יורמן ניהל את המוסד. ולא היה קשר בין המוסד והכפר. הילדים הגיעו מכל קצוות הארץ. משפחת כ"ץ מהכפר הייתה אחראית על ניהול משק הבית. כשד"ר יורמן הלך לעולמו, מר כץ פנה לאבא שלי שילמד בשעות אחרי הצהריים קרוא וכתוב. אבי הצליח ללמד אותם בדרכו המיוחדת. לא אשכח את מסיבת חנוכה שאבי ערך. הוא הזמין את בני המשפחה. היה מאוד מרגש לשמוע את הילדים קוראים ושרים קטעים ושירי חנוכה. אמי מידי פעם הביאה ילד או ילדה אלינו הביתה.

אחותי ואני למדנו שגם ילדים שונים מאתנו הם ילדים. בשנת 1961 המשפחה שלנו עזבה את המושב. אחותי ואני התחלנו ללמוד בתיכון עירוני א' בחיפה. הורי לא רצו שניסע יום יום לחיפה. אבי נסע יום יום מחיפה לבית הספר האזורי "חוף הכרמל" עד יציאתו לגמלאות ב-1969.

מימין לשמאל: מימי שטיינברג, רחל וייס,
טובה שטרן ואולגה קמינר

מימין לשמאל: טובה שטרן, יגאל שחטה,
אולגה קמינר, חנה ויינברגר, חבצלת שטרק
המורה טונצ'ה, עזרא ויינברגר-אקורדיון

מתי קמינר חוגג בר-מצווה. לידו בת דודתו,
יולצ'יקה ברקוביץ, אולגה קמינר וטובה שטרן

טובה (שטרן) פריאל מתגוררת בכפר ורדים 32 שנה. גמלאית של משרד החינוך. היא אם ל3 ילדים וסבתא ל6 נכדים.
יהודית (הינדה שטרן) הלה מתגוררת בחיפה. גמלאית של משרד התקשורת. היא אם ל3 ילדים וסבתא ל3 נכדות.

כתבה: טובה פריאל-שטרן , כפר ורדים , תשע"ז, 2016